

تجدیدنظر در شیوه‌های آموزش قرآن کریم ضروری است

کتاب خدا در دست مریبان صبور و خوشرو

■ مهدی ارجمند

خدا رحمت کند «آقای حسین‌زاده» را. معلم پرورشی من در دوره راهنمایی بوداما به طور جدی دنبال آموزش قرآن در مدرسه بود و اعتقاد داشت اگر دانش آموزان تلاوت قرآن را یاد بگیرند او فردای قیامت مسئول است و باید جواب دهد. شاید اگر آقای حسین‌زاده را از خاطرات دوران مدرسه‌ام حذف کنم دیگر هیچ خاطره شیرین و ماندگاری از دوران تحصیل ندارم. برای همین وقت این معلم دلسوز و دوست‌داشتنی را فراموش نمی‌کنم. آن سال‌ها مثل الان نبود که برای هر درسی یک معلم اختصاصی داشته باشیم مخصوصاً برای ما که در محله‌ای محروم و کم‌برخوردار از امکانات شهری درس می‌خواندیم. برای همین یک معلم گاهی اوقات چند کار را باهم انجام

■ ضرورت آموزش قرآن آموزش قرآن کریم به عنوان کتاب آسمانی ما مسلمانان از اهمیت بالایی بر خوردار است و بر اساس فرمایشات بزرگان، یادگیری قرآن کریم بر هر مسلمانی واجب است. قرآن کتاب زندگی ما مسلمانان است و اهتمام در امر یادگیری آن و آموزش آن به افراد دیگر نیز از اهمیت بالایی برخوردار است، به گونه‌ای که پیامبر اکرم(ص)، در حدیثی می‌فرمایند: «بهترین شما کسی است که قرآن را فراگیرد و به دیگران نیز بیاموزد».

این حدیث شریف به خوبی بیانگر اهمیت و ضرورت آموزش قرآن کریم است. موضوع بااهمیتی که به نظر می‌رسد به امر آموزش قرآن کریم اقدام می‌کند، و آن طوری که باید و شاید به این موضوع توجه نمی‌شود. حال در این میان یک نفر مثل آقای حسین‌زاده معلم دلسوز پرورشی و مربی قرآن مدرسه با اهتمام شخصی و با جدیت به امر آموزش قرآن کریم اقدام می‌کند، اما یادمان باشد که همیشه این‌گونه نیست و متأسفانه کتاب آسمانی و ارزشمند قرآن کریم مدت‌ها بر روی طاقچه

منزل خاک می‌خورد. این همه در حالی است که در متابعی تربیتی اسلامی، آموزش و تعلیم قرآن به کودکان به‌عنوان یکی از وظایف مسلم پدران شناخته شده است. امیرالمؤمنین حضرت علی(ع) در مقام شمردن حقوق فرزندان بر پدران خویش در کنار انتخاب نام نیک برای فرزند و تربیت باسیرت‌او، به تعلیم قرآن اشاره می‌کند و می‌فرماید: «جز جمله حقوقی که فرزند بر پدر خود دارد این است که نام نیکو برایش انتخاب کند، خوب تربیتش کند و به او کتاب خدا را بیاموزد».

همچنین آن حضرت در جای دیگری به شاعری که فرزند خود را جهت تشویق به خاطر فراگیری شعر و کلام عرب به خدمت حضرت آورده بود، فرمودند: «گر به او قرآن یاد می‌دای برایش بهتر بود» و در جای دیگر خطاب به امام فرزند و می‌فرماید: «در اولین قدم برای تربیت تو، از تعلیم کتاب خدا و تأویل آن شروع کردم».

ایمه معصوم(ع)، پدران و مسادران را برای آموختن قرآن به فرزندان تشویق کرده و اجر و پاداش معنوی خداوند را در قبال این عمل یادآور شده‌اند.امام حسن عسکری(ع) فرمودند: «خداوند به پدر و مادر پاداش فراوانی را عثایت می‌کند و آنان با شگفتی سؤال می‌کنند: پروردگار!! این همه نفضل دربار ما در قبال چیست؟ اعمال ما شایسته چنین پاداشی نبوده‌است» در جواب به آنها گفته می‌شود: این همه عنایت و نعمت، پاداش شملت است که به فرزند خود کتاب خدا، قرآن را آموختید و او را در آئین اسلام بصیر و بینا تربیت کردید».

■ اهمیت آموزش قرآن کریم

به خوبی مشخص است که قرآن کریم تا چه حد برای ما اهمیت دارد و ضرورت آشنایی هرچه بیشتر افراد با تلاوت، ترجمه و تفسیر این کتاب آسمانی و از همه مهم‌تر عمل به دستورات این کتاب مقدس تا چه اندازه‌است؟ در این میان برخی از کارشناسان بر این اعتقاد هستند که شکل نامناسب آموزش قرآن کریم و روش‌های به کار گرفته‌شده در آموزش این کتاب آسمانی شاید یکی از مهم‌ترین دلایل عدم رغبت برخی از نوجوانان و جوانان برای آموزش و فراگیری کتاب آسمانی مسلمانان باشد. از این رو کارشناسان توصیه می‌کنند در برگزاری دوره‌های آموزشی به‌ویژه برای نوجوانان و جوانان، بهتر است آن را از قالب رسمی خارج کرد و آنها را به شکلی دوستانه در کنار یکدیگر در محیطی معنوی همچون مسجد قرار داد تا علاوه بر امکان ایجاد دوستی‌های سالم

میان قرآن آموزان با آموزش‌های لازم، آنها را به‌صورت یک گروه منسجم سازماندهی کرد تا بدین وسیله بتوان از خود گروه به‌عنوان یک وسیله تبلیغ معارف قرآن، بهره‌براری کرد. ضمن اینکه محیط برگزاری دوره‌ها نیز باید به قدر کافی جذاب و جالب باشد که این امر به عواملی همچون خصوصیات معلم، ابزارهای آموزشی، امکانات آموزشی، تعداد قرآن آموزان، فضا و محیط آموزش از لحاظ سکوت و پاکیزگی و زیبایی، مشوق‌های مادی و معنوی، دعوت از قاریان و حافظان خردسال و بزرگسال و... بستگی دارد.

■ آموزش قرآن از نگاه رهبری

مقام معظم رهبری سال‌های سال اعم از سال‌های قبل از انقلاب تا سال‌های بعد از انقلاب همواره با قرآن کریم مانوس بوده و از مریبان و معلمان برجسته قرآن کریم هستند که هنوز هم خیلی از افراد خاطرات خوش کلاس‌های قرآن معظم له در مسجد کرامت مشهد را در سال‌های قبل از انقلاب به یاد دارند. ایشان همواره بر ضرورت آموزش و تعلیم و فراگیری قرآن کریم تأکید داشته‌اند.

معظم له در یکی از سخنرانی‌های خود به موضوع اهمیت تعلیم قرآن کریم می‌پردازند و با تبیین و تشریح راهکارهای تعلیم قرآن کریم می‌فرمایند: «باید تعلیم قرآن را در سه مقطع پیگیری کنیم: مقطع روحانی قرآن، مقطع روان‌خوانی قرآن، مقطع فهم مفاهیم قرآن. در مقطع روحانی قرآن برای اینکه بچه قرآن را یاد بگیرد هیچ لزومی وجود ندارد که شما داستان‌های قرآنی را ذکر کنید. این داستان‌ها را بگذاریم برای کتاب‌های تاریخ و دینی. دانش آموز در فراگیری قرآن متمرکز شود. مقطع دوم مقطع روان‌خوانی قرآن است یعنی دانش‌آموز بتواند راحت قرآن را بخواند یا همه مردم ایران بعضاً در ۱۰ سال آینده به همت شما بتوانند راحت قرآن را بی‌غلط بخوانند. مقطع سوم مقطع درک مفاهیم قرآنی است. مقطع دوم می‌تواند در دوره راهنمایی باشد ولی مقطع سوم در دوره دبیرستان و فوق‌سود با تقسیم‌بندی‌های دیگری که ممکن است صورت گیرد.»

بدون شک فراگیری قرآن کریم علاوه بر اجر اخروی در زندگی دنیایی نیز کاربردهای فراوانی دارد. واقعاً شایسته نیست که فردی در جامعه اسلامی زندگی کند و از سواد بالایی هم بر خوردار باشد اما توانایی تلاوت کتاب الهی را نداشته باشد.

در این میان اما به لطف خدا و به برکت انقلاب اسلامی در سال‌های اخیر موضوع آموزش قرآن کریم به شکل

سبک زندگی

سبک زندگی ۸۸۹۸۴۷۱

استاد باید صبور و چهره‌اش بشاش و خنده‌رو باشد، همواره با لباسی مرتب و تمیز در کلاس‌ها ظاهر شود و با نظم و انضباط باشد. یکی از موضوعات مهم دیگری که در ایجاد انگیزه و تشویق شدن افراد خصوصاً کودکان، نوجوانان و جوانان برای حضور در کلاس‌های قرآن ضروری و مهم به نظر می‌رسد بیان داستان‌ها و روایات قرآن کریم به زبانی شیرین و دوست‌داشتنی است

مدرسه یا معاون به او اعتراض می‌کرد که حالا چرا اینقدر خود را به آب و آتش می‌زنی می‌گفت: «این بچه اگر قرآن را یاد بگیرند فردا من و شما مسئول هستیم.» آقای حسین‌زاده هیچ وقت بچه‌ها را تنها نمی‌گذاشت. همیشه با آنها دوست بود، همیشه کنارشان بود مثل یک پدر مهربان. تا اینکه یک روز درست هفته‌ای که قرار بود امتحانات خرداد را بدهیم در بیمارستان بستری شد و در آخر هم خس‌خس سینه‌اش قطع شد و برای همیشه از پیش ما رفت. هنوز هم جمله‌ای که برای روز معلم پای تخته سیاه نوشته بود را فراموش نمی‌کنم. جمله‌ای از استاد شهید مرتضی مطهری که با خط زیبای خودش روی تخته نوشته بود: «من ستايشگر معلمی هستم که انديشيدن را به من مي آموزد نه انديشه‌ها...»

ویژه‌تری در حال پیگیری است به گونه‌ای که علاوه بر برخی از نهادهای دولتی مانند آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان دارالقرآن کریم، اداره اوقاف، سازمان تبلیغات اسلامی، دانشگاه‌ها و... نهادهای مردمی، تشکل‌ها، بخش‌های خصوصی، مؤسسات و آموزشگاه‌های مختلفی نیز به این موضوع ورود پیدا کرده‌اند.

■ راهکارهای مناسب آموزش قرآن

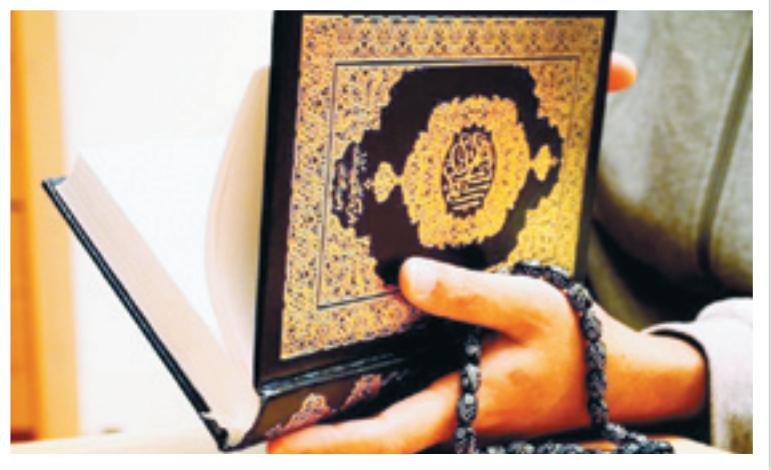
اما آنچه در این میان اهمیت دارد شیوه‌های جذب افراد برای فراگیری قرآن کریم و تعلیم این کتاب آسمانی است، زیرا کارشناسان بر این اعتقاد هستند که هرچه شیوه‌های آموزش متنوع‌تر و در فضایی با نشأت‌تر انجام شود می‌تواند در ایجاد انگیزه برای تعلیم این کتاب آسمانی تأثیرگذار باشد.

سیداحمد هادیان یکی از مریبان قرآن کریم، سال‌ها در این حوزه مشغول فعالیت بوده و تاکنون شاگردان بسیار زیادی تربیت کرده است. وی که در حوزه تفسیر قرآن کریم فعالیت دارد مؤسسه‌ای را ایجاد کرده که این مؤسسه قرآنی در حوزه قرائت، تفسیر و ترجمه قرآن کریم فعالیت دارد و نوجوانان و جوانان بسیار زیادی در این آموزشگاه تاکنون آموزش‌های قرآنی را پشت سر گذاشته‌اند.

وی در خصوص راهکارهای ارزشمند در خصوص تعلیم قرآن کریم می‌گوید: «ایجاد محیط شاد و بانشاط

مقام معظم رهبری سال‌های سال اعم از سال‌های قبل از انقلاب تا سال‌های بعد از انقلاب همواره با قرآن کریم مانوس بوده و از مریبان و معلمان برجسته قرآن کریم هستند که هنوز هم خیلی از افراد خاطرات خوش کلاس‌های قرآن معظم له در مسجد کرامت مشهد را در سال‌های قبل از انقلاب به یاد دارند. ایشان همواره بر ضرورت آموزش و تعلیم و فراگیری قرآن کریم تأکید داشته‌اند

مقام معظم رهبری سال‌های سال اعم از سال‌های قبل از انقلاب تا سال‌های بعد از انقلاب همواره با قرآن کریم مانوس بوده و از مریبان و معلمان برجسته قرآن کریم هستند که هنوز هم خیلی از افراد خاطرات خوش کلاس‌های قرآن معظم له در مسجد کرامت مشهد را در سال‌های قبل از انقلاب به یاد دارند. ایشان همواره بر ضرورت آموزش و تعلیم و فراگیری قرآن کریم تأکید داشته‌اند

معصومه آگاهی حافظ قرآن و دبیر کمیته حفظ انجمن قرآنی بانوان

در گفت‌وگو با «جوان»:

خودمان را به آموزه‌های قرآن آراسته کنیم

■ بهنام صدقی

بی‌شک از مهم‌ترین عوامل و موارد موجود در سبک و بطن زندگی، آن هم زندگی ما مسلمان‌ها مهم شمردن تلاوت قرآن به عنوان کتاب آسمانی و دینی‌مان است. از سویی مسئله سبک زندگی قرآنی و اهمیت پرداختن به آن از مسائل مهمی است که رهبر فرزانه انقلاب بارها بر آن تأکید فرموده‌اند. دوران پرافت و خیز جوانی به نوعی فصل زیبا و تازه‌ای از زندگی و نشان سرزندگی و سازندگی است. پس با گذر از روزهای پر شور و هیجان کودکی و نوجوانی و ورود به دوران جوانی، علاقه و همت جوانان به منظور شناخت خود چندین برابر می‌شود. تا زمانی که این اشتیاق در وجود جوان هست باید بهره کافی از دریای قرآن ببر د. معصومه آگاهی، دبیر کمیته حفظ انجمن قرآنی بانوان از حافظان جوان و برجسته کشور است که سعادت و توفیق حفظ آیات قرآن کریم را در مدتی کمتر از ۱۰ماه نصیب خود کرده است. آنچه در پی می‌آید حاصل گفت‌وگوی ما با این قاری برتر و قرآن‌پژوه برتر است.

■ باقر آن تاوج

از سال ۱۳۸۶ در مسابقات تفسیر قرآن کریم نورالهدی که توسط سازمان تبلیغات و سازمان دارالقرآن کریم برگزار می‌شود شرکت کردم و به لطف خدا موفق شدم در هر ۶ دوره رتبه برتر کشوری مسابقات را احراز کنم. در دوران دانشجویی هم موفق به کسب رتبه نخست رشته حفظ و تفسیر کشوری و رتبه برتر پژوهش‌های قرآنی و معارف قرآنی دانشجویان کشور شدم.

حاصل پژوهش‌های بنده در حوزه قرآن و حدیث چندین مقاله علمی- پژوهشی و علمی- تخصصی است که در نشریات معتبر به چاپ رسیده. همچنین مقالات و کتبی از مستشرقان را در همین حوزه به زبان فارسی ترجمه کرده و مورد نقد و تحقیق قرار داده‌ام. در حال حاضر مشغول مطالعه و تحقیق بر عنوان رساله دکتری خود هستم. به عنوان دبیر و عضو فعال کمیته حفظ انجمن قرآنی بانوان هم خدمتگزاری می‌کنم. همزمان چند کلاس حفظ، تفسیر و صرف و نحو عربی را در

مؤسسات قرآنی اداره می‌کنم. سابقه داوری در رشته‌های حفظ، وقف و ابتداء، مفاهیم، نهج‌البلاغه و صحیفه سجاده‌ی مربوط به سازمان اوقاف، سازمان آموزش و پرورش، سازمان تبلیغات و... را نیز دارم.

■ پشتکارتی به پشتوانه قرآن

من به لحاظ شخصیتی خیلی تحت تأثیر

آیات کمتر با تدبیر و فهم عمیق‌تر حفظ شود. از زمانی که خودم قرآن تدریس کرده‌ام هرگز کلاس حفظی بدون واژه‌شناسی، نحو، ترجمه و تفسیر برگزار نکرده‌ام.

■ آراستگی درون با آموزه‌های قرآن آنچه در جامعه کنونی کمبود آن لمس می‌شود کمبود حافظ قرآن یا مبلغ دین نیست، بلکه عامل به قرآن و متدین متعلق به اخلاق قاریان نادر است.

به سهم خودم بر خودم فرض و واجب می‌دانم که به گونه‌ای رفتار کنم که شرمنده قرآن نباشم. قرآن سراسر درس خوب بودن می‌دهد و مدینه‌فاصله‌ای را به تصویر می‌کشد که آرمان همه بشریت است، پس در حق قرآن بی‌انصافی است که آیات آن را فقط از بر کنیم و به برکت قرآن، و جاهت، عزت و آبرو کسب کنیم اما درون و بیرون خود را به آموزه‌های متعالی قرآن آراسته نکرده باشیم.

■ کتاب خدا را بخوانیم

با تمام احترامی که برای همه دستاوردهای علوم بشری اعم از روانشناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، ریاضیات و... قائل هستم، شخصاً معتقدم مشکل همه بشریت در عصر کنونی فقط با بازگشت به معارف الهی و آموزه‌های اصیل دین مرتفع می‌شود. از همه همنوعانم خصوصاً همدینان خود که این افتخار بزرگ را دارند که خود را پیرو قرآن و اهل بیت(ع) بنامند دعوت می‌کنم فقط یک‌بار تنها کتابی را که سخن خالص خدای عالم با بندگان خویش است، به درستی بخوانند و در آن بیندیشند. مطمئن باشید کتابی که ادعای هدایت همه مردم را دارد قطعاً به یک‌بار خواندن و اندیشیدن می‌آرزد و نتیجه شگفت‌انگیز آن را در زندگی خود مشاهده کنید. من شخصاً در زندگی خود در این باره تجربه بسیار زیاد دارم و یاد دادن آموزه‌های قرآنی سعی کرده‌ام طوری عمل کنم که شرمنده قرآن نشوم.

تشویق‌های بیرونی قرار نمی‌گیرم و بیشتر انگیزه‌های درونی‌ام مؤثر است. بعد از دوران کودکی که خیلی مورد تشویق پدر و مادرم قرار می‌گرفتم در سایر ادوار زیاد مورد تشویق خانواده نبودم و شاید آن چه در این دوره به کمک من می‌آمد حسن همدلی و بذرش فعالیت‌هایم از نظر همسر و خانواده‌ام بود.

از پیگیری و پشتکار من در امور به ستوه می‌آیند، به عنوان مثال مادرم همیشه از من می‌خواهند که فعالیت‌هایم را کم کنم و به فکر سلامتی و استراحت خودم باشم، همسر من می‌گوید که کارها را همزمان متقبل شوم، چون می‌دانند که از وجود خودم برای انجام آنها مایه خواهم گذاشت. گاهی هم می‌بینم که فرزندانم با تعجب به تلاش و پشتکار مادرشان می‌نگرند. حتی یک‌بار پسر بزرگم به من گفت ارزو داشتم از تمام سرسرمایه‌های دنیا فقط پشتکار شما سهم من می‌شدا

علاقه بنده به آموختن همه چیز ریشه در دوران کودکی‌ام دارد. طبعاً قرآن هم از این قاعده مستثنی نبود و قرآن خودش پشتوانه و آموزشگاه‌های قرآنی و حتی مهدهای قرآن با سایر آموزشگاه‌ها بسیار متفاوت است.»